

Hatékony, mondd, akarsz-e lenni?

– Mit tanulhat meg az ember e lelki tréningen?

– A viselkedés „tudományát”. Nevezetesen azt,

hogyan lehet talpraesett, hogyan

védje meg érdekeit, miként nyilváníthatja ki sikert hozóan érzelmeit, kívánságait, mi módon fejlesztheti

szociális érzékenységét, miképpen tud úrrá lenni feszültségén, milyen magatartással képes a különböző élethelyzetekben eredményesen, hatékonyan viselkedni.

– *En úgy gondolom, hogy vagy eredendően „hatékonyan” születik valaki vagy – kissé sarkítva a dolgot – örök vesztés, éppen a magatartása miatt.*

– Valamennyi készségünk tanulás útján alakul ki, így megtanulható egy-egy adott helyzetben alkalmazandó helyes magatartás-stratégiái is. Ez még nálunk, Magyarországon újdonságnak számít, de a világ számos országában, iskolákban,

A Mentál Családsegítő Szolgálat meglehetősen rejtélyes elnevezésű tanfolyamot szándékozik indítani e hét végén. A személyes hatékonysági tréning lényegéről, a kurzuson elsajátítható ismeretek gyakorlati hasznáról kérdeztük dr. Szabó Sándor pszichiátert.

tanfolyamokon oktatják a sikerre orientált magatartást.

– *E tudás hogyan sajátítható el?*

– A különböző élethelyzeteket, mintegy helyzetgyakorlatokat játszunk el. Ezeket megbeszéljük, elemezzük, s amikor ismét eljártunk, akkor már az adott helyzetben sikerre vezető, hatékony magatartást „alkalmazzuk”, amit aztán begyakorolnak a csoport résztvevői.

– *... mintegy színházi jelenet.*

– Az összehasonlítás azért nem helytálló, mert bizonyos viselkedések készségintézsajátításával együtt előjönnek az adott magatartáshoz tartozó érzelmei. Így nem hamis színjátékról, hanem őszinte érzelmei motiválta magatartásról van szó.

társakkal együtt járó speciális helyzetekben szeretnének sikeresen viselkedni. Ezért vezető beosztásban dolgozóknak, üzletembereknek, pedagógusoknak, s pszichiatereknek, pszichológusoknak is. A másik csoportot viszont azoknak ajánlom, akik nem képesek megoldani problémás élethelyzeteket, s gondoljaik vannak a házastársi kapcsolatukban, a gyermeknevelésben, a munkatársi kapcsolataikban.

A személyiség hatékonysági tréningről ennél bővebben tudhatnak meg ma, pénteken délután 5 órakor a Mentál Családsegítő Szolgálat Eszperantó utca 1. szám alatti székfűzében.

K. K.

Zsúfolt és sivár

„Ha otthon van, az a baj...”

Síralmasnak, zsúfoltnak és sivárnak látta a Csongrád Megyei Munkaügyi Központot tegnapi sajtótájékoztatóján Dr. Kalmár László főigazgató, aki országos körútja során Szegeden is tájékozódott az elhelyezés feltételeiről. Vigasztalásul csak annyit mondott, hogy a végzett munkán ez nem látszik meg. Már most sem tudják leültetni az ügyfeleket, és ha tovább nő a munkanélküliség – ezt különben nem olyan nehéz megjósolni –, egyszerűen bedugulhat az iroda.

A foglalkoztatási törvény közeljövőben várható módosításával kapcsolatban megtudtuk, hogy a javaslat szerint a munkanélküli segély maximális összege a létező minimum háromszorosáról (ez ma 21 ezer forint) annak kétszeresére csökken, valamint az ellátás második, 50 százalékos szakasza az eddigi időtartam felére mérséklődik.

A közvélemény nyomása is szerepet játszik abban, hogy szigorítják az ellenőrzéseket, rászorultság nélkül senki ne kapjon munkanélküli segélyt. Ebbe a körbe

tartozik az is, hogy a jövőben az önkormányzatoktól kell jogosultsági igazolást beszerezni ahhoz, hogy a második – 50 százalékos – szakaszba belépőt váltsón a munkanélküli. Az még kérdés, miként győzi ezt a temérdek mini környezetanalízist az önkormányzat. Duzzad a munkaügyi központ tennivalója is, ezután minden munkáltatónak bejelentési kötelezettsége lesz. Sajnálatos csak az, hogy az utóbbi két „munkalehetőség” nem teremt annyi állást, amennyi a megye összes munkanélkülijét elhelyezné.

Sok a fekete munka, engedély nélkül foglalkoztatják a magyar és nem magyar állampolgárokat. Az utóbbiakról legtöbbször mindig kiderül, hogy az utolsó szálóg rokonok és csak segítenek a szegény rokonoknak. A magyarok fekete munkájáról csak annyit mondott a főigazgató: „Ha otthon van, az a baj, ha nincs – netán dolgozik –, az is baj.” Ki érti ezt?

KOVÁCS

Környezetvédelem

Nem csak középiskolás fokon

A Tömörkény István Gimnáziumban – amely a múltban eddig inkább kitűnő művészképzésével jeleskedett – most egyre-másra indulnak a speciális osztályok. Tavaly a humán szak, speciális nyelv, ének-zene tagozat, haladó angol és most idén, teljesen új kezdeményezésként, a környezetvédelmi szak, amely az I. C. osztály felének – 18 tanulóval – biztosít egyfajta speciális irányú képzést. A környezetvédelmi szak ötletének kidolgozója, Bartháné Németh Ilona osztályfőnökkel, illetve dr. Kühn János igazgatóval beszélgettünk a megyében egyedülálló kezdeményezésről, a környezetvédelemnek mint tantárgynak az oktatásba való beillesztéséről, valamint megszólaltattunk néhány diákot is, arról faggatva őket, mit várnak az újfajta képzéstől.

– *Tanárnő, hogy született az ötlet, hogy létrehozzanak egy ilyen osztályt?*

– A gimnázium minden évben pályázatot ír ki különféle, az iskolai élettel kapcsolatos pedagógiai munkákra, illetve ezek megvalósítására. Ismerve a környezetvédelmi gondokat, problémákat, úgy gondoltam, hogy a középiskolában is lehetőséget kellene teremteni a környezetvédelem oktatására. Összeállítottam egy vázlatot ilyen osztály indítására. A szakmai bizottság jónak minősítette, ezután a tervezet a Közoktatásfejlesztési Alaphoz került a minisztériumba. Az Alaptól kaptunk 200 ezer forint anyagi támogatást és biztatást, hogy vigyük végig ezt a programot. A minisztérium jónak, fakultációs keretben megvalósíthatónak tartotta az ötletet.

– *Mit jelent pontosan a fakultációs keret meghatározása?*

– Azt, hogy nem más órákba beépítve oktatjuk e tárgyat, hanem egy bizonyos „szabad sávi”, illetve fakultációs órák keretében. Elsőtől negyedik osztályig heti két óra többletet jelent ez a tanulóknak. Az iskola lehetővé teszi, hogy a szakmai előkészítőnek kélt tárgyakat – biológia, földrajz, kémia, számítástechnika – bontva tanulhassák. Egy fél osztály – 18 gyerek – sokkalta jobban tud kísérletezni, dolgozni az

órákon, mint a teljes osztályok. Nem szakemberképzésre vállalkozunk, hanem arra, hogy olyan érettségizett fiatalok kerüljenek ki a Tömörkényből, akik megfelelő környezetvédelmi szemlélettel rendelkeznek majd.

– *Úgy tudom, hogy ezeknek a gyerekeknek – középiskolában szokatlan módon – még gólyatábor is szerveztek.*

– Egyhetes tábor rendeztünk Pusztaszereken. Előzményként említhetem, hogy a Madártani Egyesület volt már korábban is kapcsolatunk. Most is ők segítettek a munkában, illetve a Környezetvédelmi Intézetől, az Állattani, illetve az Ökológiai Intézetektől is kaptunk a munkánkhoz szakmai támogatást. A gólyatábor egyrészt a tanévre való ráhangolódásként szerveztük a gyerekeknek, másrészt pedig úgy gondoltuk, hogy szakmailag is felkészíti őket az év feladataira.

– *Kühn János igazgató úr, van már ilyen, vagy hasonló kezdeményezésre példa az országban?*

– Igen, de mi nem másolni szeretnénk ezeket az osztályokat. E speciális osztályba csak felvétellel lehet bejutni. Kémiai és biológiai területekkel foglalkozó, s a legjobb tízenyolcat vettük fel. Tervezzük, hogy az itt végzett gyerekek valamiféle bizonyítványt is

kaphatnak arról, hogy ők ezen a területen többet tudnak az átlagnál.

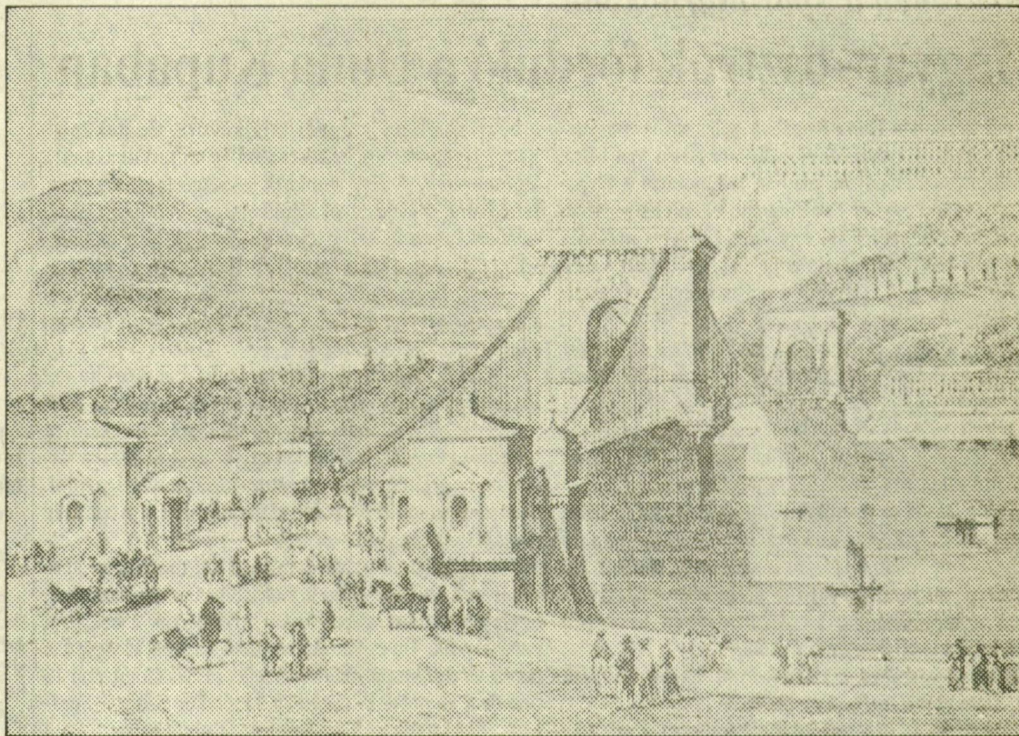
*

Márton Gergő: – Azért jelenteztem ebbe az osztályba, mert szeretem a természetet, és a két fő tantárgyat, a kémiát és a biológiát. Most Magyarországon nagyon rosszul áll a környezetvédelem ügye, ezen valahogy segíteni kellene. Nem szabadna ölbe tett kézzel ülni s várni, hátha történik valami. Szét kellene nézni az országban, és segíteni kellene azokon a területeken, ahol borzasztó szennyezések történtek az elmúlt évtizedekben.

Bessenyei Márta: – Igaz, nem régen kezdődött az iskola, de teljesítette a várakozásaimat. Főleg a tábor. Tavaly én már részt vettem egy környezetvédelmi táborban, ahol szintén hasonló feladatok voltak, például növényfelismerés, állathatózások.

Verebély Balázs: – Nekem is a biológia a kedvenc tantárgyam. Most, hogy Magyarországra jön a nyugati technika, a tőke, a környezetvédelem is előtérbe fog kerülni. Ez a szak megalapozza majd, hogy egy kicsit itt is értsenek a környezetvédelemhez.

PAL TAMÁS PÉTER

Széchenyi közlekedéspolitikája

4. A Lánchíd

A Lánchíd Budapesten Széchenyi István kezdeményezésére, az angol W. Clark tervei szerint épült 1839 és 1849 között. A híd középső nyílásának fesztávja 202,4 méter. Magyarország első állandó jellegű Duna-hídjának létesítése fontos esemény volt nemcsak a fővárosnak, hanem az egész nemzetnek is. W. Clark nem lehetett állandóan Magyarországon, és helyettesül, valamint az építés vezetőjeül névrokonát, Clark Ádám (1811–1866) mérnököt (Ohmann Béla róla alkotott szép domborműve a Nemzeti Emléksarkokban látható) bízta meg. (A skót származású mérnökember Széchenyivel jött Magyarországra a Duna-szabályozáshoz szükséges gépek megszerkesztésére. Széchenyi egyik műszaki tanácsosa, majd nálunk telepedett le. Ő tervezte a budai alagutat, amit 1857-re építettek meg.)

A Lánchíd nagyrészt itthoni anyagokból épült. A pillérek építéséhez a homokkő kvádereket Sósoktról és Vácról, a gránitot Mauthausenből szereztek be. Vásárhelyi Pál javaslatára a mézsmárgát Beocsinból hozták, a cémentet a Hídfőpítő Társaság maga gyártotta a budai oldalon berendezett cementgyárában. A felgát Pesten és Budán szereztek be. A munkagödör körülzárásának elszigeteléséhez szükséges anyagokat részben Óbudáról és Soroksárról szállították.

W. Clark a pillérek alapozását a munkagödör körülzárásával tervezte meg. Bizony nem volt könnyű feladat a zárógátakhoz szükséges 12–24 méter hosszú cölöpök beszerzése, de leverése sem. A zárógátakhoz, a köel-helyező munkapadokhoz és az állványokhoz nagy mennyiségű faanyagot volt szükségük. Clark a tölgyfát Szlovéniából, a fenyőfát Bajorországból, a híd öntöttvas keresztartóit és a korlátok alkatrészeit Ausztriából szerezte be.

A hídfők mindegyikénél a zárógátakhoz mintegy 2000 db, a mederpillérek mindegyikéhez 1500 cölöpre, az egész hídhöz pedig mintegy 7000 cölöpre volt szükség. A levert cölöpök összes hossza megközelítette a 40 kilométert. A cölöpverő gépek száma meghaladta a százat. A verők súlya 1,7 tonna volt, az esés magassága 6–7 méter. A híd építésénél foglalkoztatott munkások száma meghaladta a 800 főt. A cölöpösukat, a gyűrűket és a zárógát zsilipkapuit hazai vasművektől, a kovácsoltvas vasláncokat, a hengerverszerkezeteket és a sarukat Angliából szereztek be. A láncok és tartozékaik tömege 4200 tonnát nyomott.

A munkahídon összeállított láncokat óriásdaru és csigamű segítségével húzták a pillérek tetejére. A csigaművet gőzzel hajtották. A 11 láncot sikerült szerencsésen felhúzniok. Az utolsó láncszakasz felhúzására 1848. július 18-án került sor. Amikor a

függőlánc már közel volt a pillér tetejéhez, az emelőlánc egyik része elszakadt, és az óriási teher pillanat alatt szétzúzta az ideiglenes munkahidat. A munkahídon volt sok száz néző, köztük Széchenyi István is, a vízbe esett. A márciusi forradalom eseményei is nagyban hátráltatták a híd befejezését.

Budavár elfoglalása alkalmával az osztrákok 1848-ban a Lánchidat fel akarták robbantani, de Clark Ádám megmentette. Azután Haynau emberei csak felrobbantották az útpályát, azonban Görgey tábornok hamarosan rendbehozatta. A szerencsésen megmenekült Lánchidat azonban hamarosan újabb veszély fenyegette, most meg Dembinszky tábornok akarta a hídburkolatot felgyújtatni, hogy a magyar seregeket a császáriak ne követhessék rajta. Azonban a híd Clark Ádám ismét megmentette.

A Lánchidat, amely annyi viszontagsággal készült el, 1849. november 20-án nyitották meg. A siker, amely az egész világot ámulatba ejtette, három férfi tudásának és energiájának volt köszönhető. Széchenyi Istváné volt az eszmé, W. Clarké a tervezőmunka, és Clark Ádámé a kivitelezés, amely nagy szakértelemmel s fáradhatatlan szorgalommal. Mint említettem, megmentője is volt.

A Lánchíd hibáját 1893-ban szüntették meg. A hídfőben a láncok úgynevezett láncaknák hat jutnak el a horgonykamráig. A láncaknak egész hosszukban nem voltak olyan szélesek, hogy a láncok vizsgálata és fenntartása szempontjából hozzáférhetőek lettek volna. Ez a körülmény a láncok elrozsdásodásának veszélyét rejtette magában. Az akna szűk torkolatát gyémántfűrélyvel annyira kibővítették, hogy ezután a láncok mindenütt hozzáférhetővé váltak.

A Lánchíd a főváros első állóhidja, és eredeti hossza: 375 méter. A hidat 1914-ben meg kellett erősíteni. A fa pályatartó szerkezetet acél merevítőtartóval váltották fel. A második világháborúban, 1945 januárjában ez a híd is felrobbantották. Újjáépítése 1949-ben fejeződött be. A jelenlegi híd vasszerkezetének tömege közel 5200 tonna, mintegy két és félszer több, mint az eredetié volt.

A Széchenyi téren álló Széchenyi István márványszobrának (Ströbl Alajos, 1912) készítő talpazatán is ott látható a Lánchíd domborműve, szürke márványból kifaragva.

A Lánchíd a fél világot és a fél országot megindította. Bainville József (1806–1896) városi főmérnök is tervezett Szegednek lánchidat (1864), amit szakmailag mindenki elfogadott, de a pénz ismét közbeszólt. Fest Vilmos, aki részt vett a Lánchíd építkezéseiben, ő is tervezett lánchidat Szegednek, de ez sem valósult meg.

BÁTYAI JENŐ

A bölcsesség szeretete

A régi görög szó, a philosophia, valami ilyesfélért jelentett. Ma a filozófia a kavargó világ megváltozott jelentéstartalommal bíró szava. A középiskolától kezdődően tantárgya is. Illetve csak volt. A Művelődési Minisztérium Közoktatási Főosztályának tájékoztatása szerint a Bevezetés a filozófiába című tankönyv, a szerzők visszalelése miatt, nem készült el. Mindez tíz nappal a tanév kezdete után derült ki. Így azok a tanárok, akik „beharrangozták” diákjaiknak a filozófiát mint tantárgyat, most kénytelenek a fent említett intézmény utasítása szerint az ez idáig másik választási lehetőségként számon tartott társadalomismeret tantárgyat tanítani. Már amennyiben tudják. Ugyanis

a tanárok egy része sosem tanított a filozófiaórákon társadalomismeret, és most, érthetően, nem kis nehézségükbe kerül, hogy megfeleljenek az új rendszer követelményeinek, mert az új társadalomismeret tantárgy inkább a szociológia, a pszichológia, a politológia szakterületén jártas szakembert kíván.

Például az egyik szegedi gimnáziumban egy fiatal tanár harmadik szakként megszerezte a filozófia oktatására szóló diplomát. Nagy lelkesedéssel el is kezdte tanítani – tíz napig. Most törheti a fejét, hogy mit kezdjen a papírral. Igaz, elméletileg taníthatná a társadalomismeret tárgyát is, de nem ért hozzá, hisz a diplomája és a képzettsége is a filozófia tanítására jogosítja.

Az indoklás, amely szerint a tankönyv hiánya miatt nem lehet filozófiát tanítani, kissé sántít. A helyzet az, hogy 1984 óta, amióta csak létezik a tantárgy a középiskolákban, még soha nem volt tankönyv. A tanárok saját jegyzeteikből, illetve a filozófia szöveggyűjteményből tanították, amely természetesen idén már nem is került forgalomba. Jelen pillanatban tehát se könyv, se szöveggyűjtemény, se filozófia. Csak az utolsó bölcsék, valahol a minisztériumban. Lehet, hogy az utánuk következő nemzedékben már nem lesz, aki „szeresse a bölcsességet”?

P. T. P.